

Prøver - Evaluering – Undervisning

Hjemkundskab

Maj-juni 2007

Prøveoplæggene:

Det er lidt forskelligt, i hvor høj grad prøveoplæggene afspejler de tre CKF'er, der er i faget. Det bør tilstræbes at udføre prøveoplægget, så slutmål fra alle tre CKF-områder kan komme i spil. Resultatet afhænger naturligvis af på hvilken måde, eleverne vælger at løse opgaven.

I informationen til eleverne om prøven, ser man heldigvis mange steder nu, at eleverne bliver bekendt med bedømmelseskriterierne. Det er også bestemt i bekendtgørelsen BEK nr. 351 af 19. maj 2005, at eleven skal informeres om hele prøveforløbet, herunder bedømmelsen. Her kan blandt andet omtale indholdet af bekendtgørelse nr. 863 af 5. juli 2007, som lyder:

18.8. Der prøves i at

- *tilrettelægge det praktiske arbejde, så det afspejler faglig indsigt og overblik, herunder inddragelse af de nationale kostråd,*
- *planlægge og tilberede varieret, indbydende og velsmagende mad,*
- *håndtere hygiejneprincipper ved tilberedning og opbevaring af fødevarer og*
- *sætte smagserfaringer i relation til fødevarers tilberedningsformer, kryddring og servering.*

Ovenstående formulering kan læreren selvfølgelig omformulere til et mere hverdagsagtigt sprog, så indholdet lettere lader sig kommunikere til elevernes skyld. Hovedsagen er, at de bliver bekendt med, hvad de bliver bedømt på. Det kan også være relevant at forelægge eleverne uddrag af prøvevejledningen på et tidspunkt i løbet af året.

Undervisningsbeskrivelserne

Undervisningsbeskrivelserne som eleverne også får udleveret, er generelt udført godt. Beskrivelserne skal relateres til fagets 4 CKF'er, så det tydeligt fremgår, hvorvidt undervisningen har levet op til disse slutmål. Man kan finde beskrivelser, som kun overfladisk giver et billede af undervisningens indhold i forhold til CKF'erne, og her må censor så stille uddybende spørgsmål. Problemet er som regel ikke undervisningen, men derimod at læreren måske ikke har været helt klar over detaljeringsgraden.

Nogle undervisningsbeskrivelser indskrænker sig til at være en opstilling af, hvilke emneområder der er behandlet i løbet af året, organiseringen af undervisningen og den anvendte litteratur. Andre steder ser man stadigvæk, at læreren har udfyldt hvilke kerneområder og perspektiver, der har indgået i undervisningen. Det er naturligvis også en information, man kan bruge, men vi arbejder ikke efter hverken kerneområder eller perspektiver i Fælles Mål.

I beskrivelserne indgår også bemærkninger om holdsammensætningen, antal elever og organisationsform. Her kan også anføres, hvordan læreren har foretaget den løbende evaluering i årets løb, fx brug af portfolio, dokumentation af arbejdsprocessen i form af billeder, fælles arrangementer med forældre eller andre klasser og lignende.

Hvordan forløb prøveafviklingerne med hensyn til?

Orden og overskuelighed i lokalet:

Standarderne i hjemkundskabslokalerne er de fleste steder gode, men desværre ser vi også nedslidte lokaler, som burde have været renoveret for adskillige år siden. Et sted så lokalet umiddelbart pænt og nydeligt ud, men i gennemgangen med læreren, viste det sig, at de 20 år gamle køkkenelementer af spånplade var direkte uhygiejniske indeni. I lokalets hjørner og i mere utilgængelige steder var der ikke gjort rent i meget lang tid. Det gælder for hjemkundskab som for skolens øvrige fag, at de fysiske rammer spiller en rolle, som særligt i de praktisk betonede fag ikke må undervurderes.

Det nødvendige udvalg af værktøj, redskaber og materialer:

Udvalget af redskaber og varer er generelt udmærket, men af og til forekommer det, at læreren ikke har fået skaffet alt, hvad der er brug for. Det skyldes sædvanligvis, at elevens eller elevernes indkøbsliste har været mangelfuld, eller at elever og lærer har misforstået hinanden.

Læreren må altså vurdere, hvorvidt elevernes forestilling om, hvad der skal bruges holder, eller om de kan have overset noget. Hvis det er tilfældet, må læreren sørge for at have det manglende i baghånden, så eleverne ikke pludselig bliver hægtet af.

Et sted kunne læreren ikke skaffe alle ingredienser til nogle retter fra de asiatiske lande, så her måtte hun finde noget lignende, der kunne erstatte dem. Et andet sted havde eleverne selv specielle krydderier med hjemmefra.

Elevernes forberedelse til at gå op til prøven:

Eleverne var generelt positivt stemt og motiverede for at gå i gang med opgaven. Det er naturligt, at elever bliver nervøse til en prøve, og her hjælper lærer og censor selvfølgelig med at afdramatisere seancen.

Det vil ofte hænde, at eleverne hjemme har øvet sig i at lave deres retter, fordi de jo trækker opgaven op til fem dage før prøvedagen. Det er fuldstændigt i orden og giver anledning til en god samtale om, hvordan deres forberedelse hjemme er forløbet. En elev oplevede, at en del af retten mislykkedes dagen før, da hun lavede den hjemme, men på selve prøvedagen lykkedes det heldigvis.

Lærernes forberedelse til prøvedagen:

Lærerne har forberedt sig godt til prøvedagen. Det er et billede af et ryddeligt lokale med velholdte redskaber og det nødvendige vareudvalg, der møder elever og censor. Lærerne havde sørget for, at alt var i orden, og at de hjælpemidler som eleverne var vant til at bruge i den daglige undervisning, var til stede og fungerede. Enkelte varer som læreren ikke kunne fremskaffe eller ligefrem havde glemmt, blev ikke noget problem for prøveafviklingen. Eleverne tog det med sindsro og fandt sammen med læreren ud af, hvordan dette problem kunne løses. Selvom det selvfølgelig er uheldigt, at

noget mangler, er det sjældent af et omfang, der bør det ikke give anledning til kritik. Situationen er ikke ualmindelig i hjemmet og giver eleven mulighed for at demonstrere sin kreativitet i forhold til det opståede problem.

Elevers brug for hjælp undervejs:

Eleverne har generelt ikke brug for hjælp undervejs. De spørgsmål som blev stillet drejede sig typisk om, hvor man kunne finde visse ingredienser eller lignende.

Hvorvidt eleverne blev færdige med deres planlagte opgave:

Eleverne nåede fint at blive færdige med deres planlagte opgave. Et sted blev alle elever færdige noget før tid, hvilket skyldtes, at de havde valgt for nemme løsninger. Hvis eleven eller elevgruppen har planlagt forkert i form af for højt eller for lavt ambitionsniveau, bør det i begge tilfælde påvirke den samlede bedømmelse.

Elevernes mundtlige redegørelse:

Eleverne har 10 minutter sammen med lærer og censor til den individuelle mundtlige samtale inklusiv votering. Der står i prøvebekendtgørelsen: bekendtgørelse nr. 863 af 5. juli 2007:

Censor er til stede ved udførelsen af den praktiske opgave og den efterfølgende fremlæggelse og samtale. Samtalen om opgavens løsning varer ca. 10 min. pr. elev, inkl. karakterfastsættelse.

Det er ikke alle steder, at denne efterfølgende samtale lever op til intentionen. Prøvernes hensigt er jo, at eleverne vurderes i forhold til fagets slutmål, og derfor er det ikke nok, at eleverne fortæller lidt om, hvordan de gjorde, de skal også kunne forklare hvorfor.

Det er altså ikke tilstrækkeligt til en prøve, at eleverne kun kan begrunde deres produkt med, at det smager godt, og at det er deres livret. Som en censor siger, så er det utroligt hvor mange livretter, man kan udsættes for. Vi skal ind på, at eleverne begrunder deres valg med større viden inden for kostsammensætningen, og begrunder smag og hensigt i forhold til den stillede opgave.

Det forekommer også, at eleverne er gode "håndværkere", men mangler teoretisk viden på området, simpelthen fordi læreren har været virkelig dygtig i det praktiske forløb og har nedprioriteret undervisningen i eksempelvis kostens energifordeling.

Selvom det er det praktiske 2 timers forløb, der er prøvens mest tungtvejende del, særlig i forhold til den forudgående planlægning, men også i forhold til de afsluttende 10 minutter, så skal den individuelle samtale også være en indflydelsesfaktor i forhold til den endelige karakter.

Går eleverne op enkeltvis eller i gruppe?

Svaret er begge dele. Der er en del der går op enkeltvis, og de elever klarer sig oftest rigtig godt. Et sted gik i alt fem elever op enkeltvis. Det foregik tidsmæssigt således, at tre elever gik op fra klokken 9 - 11 og to elever gik op fra klokken 12.30 - 14.30. Udover disse sluttider skulle så lægges den individuelle eksamination og votering på i alt 10 minutter pr. elev. Denne planlægning af prøven gav en god ro, og tid til at lærer og censor kunne vurdere elevernes praktiske arbejde omhyggeligt. De elever der vælger at gå op i gruppe, foretrækker oftest grupper på kun to. Der gives lov til at gå op i tre-mandsgrupper, men erfaringerne peger på, at det er langt bedre at være to end tre sammen. Tre i gruppen viser sig gang på gang at være en for mange. Der er altid en elev, der kun snitter salat

eller vasker op det meste af tiden. Denne elev får så ikke vist ret meget med hensyn til færdigheder i forskellige teknikker og metoder. Eleven vil derfor heller ikke kunne opnå en god karakter, da elevens præstation oftest vil blive jævn eller tilstrækkelig.

Et stort problem i denne sammenhæng er også, at opgaverne ikke er fyldige nok til tre elever i samme gruppe. Det er altid vigtigt, at opgaverne er så fyldigt beskrevet, at der er to timers arbejde i dem, både for de elever der går op enkeltvis, og for de der går op i grupper.

Når eleverne bliver færdige med en opgave efter 75 minutter, hvilket forekom, bl.a. fordi opgaven var for tynd, men også fordi eleverne ikke kunne udfylde tiden bedre på en fornuftig måde, altså disponere tiden korrekt, så kan de heller ikke opnå karakterer, der ligger på 10 eller 12 efter 7-trinsskalaen.

Semesterdelt undervisning

Mange skoler vælger at planlægge valgfagsudbuddet i kortere forløb tilrettelagt i kvartaler. En skole har således delt året op i fire, hvor eleverne så skal vælge blandt forskellige valgfag. De har dog mulighed for at vælge samme fag to gange, og det havde de elever, der gik til prøve i hjemkundskab. Da disse valgfag varer tre klokketimer pr. uge svarende til fire lektioner, så svarer det til et gennemsnit på to lektioner pr. uge på årsbasis, når de har valgt hjemkundskab i to kvartaler. Skolerne kan frit foretage sådanne opdelinger af skoleåret, og det fungerede også ganske fint på denne skole.